

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра менеджменту, управління економічними процесами та туризму

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 242 «Туризм» (ОПШ «Туризм»)**

Мукачево
МДУ 2023

УДК УДК 378:001.89(072)(075.8)

M54

Розглянуто та рекомендовано до друку науково-методичною радою Мукачівського державного університету

Протокол № 7 від 16 лютого 2023р.

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму протокол № 7 від 23 січня 2023 р.

Укладачі:

Олена МАСЛИГАН – д.е.н., професор кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму МДУ

Надія ГОБЛИК-МАРКОВИЧ - к.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму МДУ

Світлана МИКУЛАНИНЕЦЬ – к.е.н., старший викладач кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму МДУ

Надія КАМПОВ – старший викладач кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму МДУ

Рецензент

Мілашовська О.І. - д.е.н., професор кафедри готельно-ресторанної та музейної справи МДУ

Методичні рекомендації до написання кваліфікаційної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 242 «Туризм» (ОПП «Туризм») / укладачі О.О. Маслиган, Н.М. Гоблик-Маркович, С.І. Микуланинець – Мукачево: МДУ, 2023. – 33 с. (1,5 др. арк.)

Методичні рекомендації призначені для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 242 «Туризм» (ОП «Туризм») для написання кваліфікаційної роботи. Містять основну інформацію щодо основних етапів виконання кваліфікаційної роботи у відповідності до спеціалізації, вимоги до змісту, структури та оформлення роботи, порядку захисту та оцінювання кваліфікаційної роботи, орієнтовну тематику кваліфікаційних робіт.

© МДУ, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ, МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	6
1.1. Загальні положення щодо виконання кваліфікаційної роботи.....	6
1.2. Вибір і затвердження теми кваліфікаційної роботи.....	7
1.3. Призначення наукових керівників.....	8
2. ЗАГАЛЬНА СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	9
2.1. Структура роботи.....	9
2.2. Зміст.....	9
2.3. Перелік умовних позначень	10
2.4. Вступ.....	10
2.5. Основна частина.....	12
2.6. Висновки	14
2.7. Список використаних джерел	14
2.8. Додатки	14
2.9. Анотація до кваліфікаційної роботи.....	15
3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	16
3.1. Загальні вимоги до оформлення роботи.....	16
3.2. Заголовки.....	16
3.3. Таблиці.....	17
3.4. Рисунки.....	18
3.5. Формули	18
3.6. Посилання.....	19
3.7. Список використаних джерел.....	19
3.8. Додатки.....	20
3.9. Нумерація.....	20
4. ЗАХИСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	21
4.1. Підготовка та попередній захист кваліфікаційної роботи.....	21
4.2. Забезпечення академічної доброчесності та перевірка кваліфікаційної роботи на плагіат	22
4.3. Захист кваліфікаційної роботи.....	23
4.4. Загальні критерії оцінювання кваліфікаційної роботи.....	24
ДОДАТКИ.....	26

ВСТУП

Методичні рекомендації щодо виконання кваліфікаційної роботи здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які навчаються за освітньою програмою «Туризм» спеціальності 242 «Туризм», розроблені відповідно до вимог стандартів вищої освіти України з підготовки фахівців першого (кваліфікаційного) рівня й призначені для надання допомоги здобувачам у виконанні кваліфікаційної роботи відповідно до основних вимог, які висуваються до змісту та оформлення відповідного виду наукових робіт, організації її виконання, порядку захисту та оцінювання.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» бакалавр – це освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми. Кваліфікаційна робота є складовою частиною атестації, підсумковою кваліфікаційною роботою здобувача, яка дає змогу виявити рівень засвоєння ним теоретичних знань та практичної підготовки, здатність до самостійної роботи за обраною спеціальністю.

Кваліфікаційна робота – це самостійне закінчене дослідження за обраною тематикою, яке свідчить про формування спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, що дозволяють випускнику вирішувати професійні завдання. Кваліфікаційна робота є невід’ємною складовою частиною попередньої індивідуальної наукової роботи здобувача вищої освіти (курскових робіт, тез доповідей на науково-практичній конференції тощо), самостійним, завершеним науковим дослідженням у певній галузі знань, має внутрішню логіку, чітко структурована та містить сукупність результатів, положень, що пропонуються для публічного захисту.

Метою кваліфікаційної роботи спеціальності 242 «Туризм» є застосування набутих у процесі навчання теоретичних знань і практичних навичок для самостійного розв’язання практичної задачі у сфері туризму і рекреації із застосуванням теорій та методів туризмознавства, проведення власних досліджень, аналітичних узагальнень, виконання розробок та формування рекомендацій для розв’язання проблеми.

Основними завданнями кваліфікаційної роботи спеціальності 242 «Туризм» є:

- розширення, закріплення і систематизацію теоретичних знань, придбання навичок практичного застосування цих знань при рішенні конкретної наукової, технічної, виробничої, економічної або організаційно-управлінської задачі;

- розвиток навичок ведення самостійних теоретичних і експериментальних досліджень, оптимізації проектно-туристичних і економічних рішень;

- набуття досвіду обробки, аналізу і систематизації результатів теоретичних і інженерних розрахунків, експериментальних досліджень, в оцінці їх практичної значущості і можливої сфери застосування;

- набуття досвіду надання і публічного захисту результатів своєї діяльності.

Кваліфікаційна робота виконується відповідно до напрямів наукових і прикладних досліджень і має засвідчити: рівень професійної підготовки випускника; вміння застосовувати здобуті у вищому навчальному закладі знання для розв'язання практичних завдань; свідоме засвоєння знань та їх систематизацію; наявність у здобувача вищої освіти навичок професійної роботи; здатність критично мислити та вміння аргументувати власну точку зору.

Кваліфікаційна робота має характеризуватися логічністю, доказовістю і відповідати таким вимогам:

- містити обґрунтування актуальності обраної теми кваліфікаційної роботи та її практичне значення для розвитку туризму;

- містити поглиблений аналіз досліджуваної теми;

- містити обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення окремих напрямів діяльності досліджуваного об'єкта;

- містити науково обґрунтовані теоретичні або практичні результати та положення проблеми, якій присвячена тема наукової роботи;

- мати належне оформлення;

- мати всі потрібні супровідні документи;

- бути виконаною і поданою на кафедрі в термін, передбачений графіком навчального процесу;

- бути апробованою на конференціях.

Кваліфікаційна робота, в якій виявлені принципові недоліки у прийнятих рішеннях, обґрунтуваннях та висновках, суттєві відхилення від вимог державних стандартів, до захисту не допускається.

Метою методичних рекомендацій є надання здобувачам вищої освіти необхідної методичної допомоги в організації раціональної та ефективної роботи по збору матеріалів, написання і захисту кваліфікаційної роботи.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ, МЕТА ТА ЗАВДАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1.1. Загальні положення щодо виконання кваліфікаційної роботи

Виконання кваліфікаційної роботи є завершальним етапом навчання здобувача у вищому навчальному закладі на першому(кваліфікаційному) рівні вищої освіти та кінцевим результатом його самостійної індивідуальної науково-дослідницької діяльності, комплексним дослідженням, яке підводить підсумки вивчення ним різноманітних дисциплін, що передбачені навчальними планами для здобувачів спеціальності «Туризм» денної та заочної форми навчання, проходження виробничої та переддипломної практики.

Здобувач вищої освіти випускного курсу повинен підтвердити рівень загальнотеоретичної й спеціальної підготовки, а кваліфікаційна робота є випускною кваліфікаційною роботою, на підставі захисту якої державна екзаменаційна комісія вирішує питання про присвоєння її автору кваліфікації бакалавра.

До кваліфікаційної роботи висуваються такі **вимоги**:

— робота повинна бути виконана з актуальної теми, яка має теоретичне й практичне значення;

— робота має бути підготовлена на основі матеріалу, в якому узагальнені раніше відомі положення, дискусійні питання, а також досліджені нові явища і виявлені закономірності. У зв'язку із цим кваліфікаційна робота повинна відрізнятися критичним підходом до існуючої практики вирішення проблеми, яка досліджується;

— робота повинна містити аналіз фактичного стану, зіставлення вимог теорії та практики, аргументовані висновки, конкретні пропозиції;

— вносити й обґрунтовувати пропозиції щодо вдосконалення різних аспектів професійної діяльності відповідно до предмета дослідження;

— бути належно оформленою й мати всі необхідні супровідні документи.

Наукові керівники кваліфікаційної роботи призначаються кафедрою менеджменту, управління економічними процесами та туризму серед осіб професорсько-викладацького складу і затверджуються наказом ректора Мукачівського державного університету на весь період виконання кваліфікаційної роботи.

Науковий керівник повинен допомогти здобувачеві визначити найбільш ефективні рішення, всебічно стимулювати творчість і самостійність при виконанні ним кваліфікаційної роботи. Систематична співпраця здобувача і наукового керівника допомагають йому у виборі методів дослідження, контролі дотримання вимог до змісту й оформлення кваліфікаційної роботи, своєчасному усуненні відхилень.

Кваліфікаційна робота за здобуття ступеня «Бакалавр» спеціальності 242 «Туризм» повинна містити:

- обґрунтування актуальності обраної теми;

- чітко визначені предмет та об'єкт дослідження;
- встановлені цілі дослідження та завдання із виконання наукових досліджень, які забезпечать досягнення визначених цілей;
- короткий науково-аналітичний огляд інформаційних джерел, нормативно-правового матеріалу про виникнення і сучасний стан досліджуваної проблеми;
- критичний аналіз монографічних і періодичних наукових видань із теми дослідження;
- подання ключової інформації у зручній для сприйняття формі (таблиці, діаграми, ілюстрації тощо);
- самостійні дослідження, розрахунки, виконані із залученням сучасних інформаційних технологій, висновки, практичні рекомендації і пропозиції щодо вдосконалення діяльності об'єкту дослідження.

За всі відомості, викладені у кваліфікаційній роботі, представлені висновки, узагальнення, а також за правильність усіх даних відповідальність несе безпосередньо здобувач вищої освіти – автор кваліфікаційної роботи. Здобувач вищої освіти має право на виклад матеріалу у власному розумінні. Відстоювати свої погляди здобувач повинен під час публічного захисту роботи.

Загальний обсяг роботи бакалавра має бути в межах **50-70 сторінок** друкованого тексту формату А4. Допускається відхилення в межах $\pm 10\%$. *Бібліографія та додатки до загального обсягу роботи не входять.*

Кваліфікаційну роботу бакалавра подають у вигляді спеціально підготовленого рукопису в твердому переплеті.

1.2. Вибір і затвердження теми кваліфікаційної роботи

Виконання кваліфікаційної роботи розпочинають з вибору теми із переліку, запропонованого випусковою кафедрою (орієнтовний перелік тем представлено на додатку А).

Тематика кваліфікаційних робіт визначається кафедрою менеджменту, управління економічними процесами та туризму, погоджується з Гарантом освітньої програми «Туризм» спеціальності 242 «Туризм» та затверджується на засіданні кафедри. Вона повинна бути актуальною і тісно пов'язаною із вирішенням практичних фахових завдань.

Тема кваліфікаційної роботи, яка обирається здобувачем вищої освіти самостійно із запропонованого кафедрою переліку, може бути уточненою і конкретизованою науковим керівником залежно від об'єкта та мети дослідження, бази проходження виробничої та переддипломної практики.

Тему кваліфікаційної роботи може запропонувати сам здобувач, обґрунтувавши її доцільність та актуальність на сучасному етапі, але з урахуванням бази виробничої та переддипломної практики.

Практика свідчить, що робота над темою кваліфікаційної роботи, якатисно пов'язана з професійною діяльністю автора, викликає в нього більшу зацікавленість, має більш творчий характер, нерідко сприяє появі корисних і цікавих пропозицій, рекомендацій, спрямованих на удосконалення

досліджуваних процесів, підвищення особистої професійної компетенції.

Здобувач вищої освіти повинен подати письмову заяву про закріплення за ним відповідної теми кваліфікаційної роботи на ім'я завідувача кафедри. Без погодження із завідувачем кафедри вільний вибір теми не дозволяється. У заяві, окрім теми, повинно бути вказано прізвище бажаного наукового керівника, що потребує його візи погодження.

При необхідності зміни теми кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти подає на кафедру відповідним чином мотивовану заяву на ім'я завідувача кафедри. Зав. кафедрою розглядає заяву здобувача та виносить її розгляд на засідання кафедри. У разі прийняття рішення про зміну теми завідувача кафедри готує проект відповідного наказу.

1.3. Призначення наукових керівників

Наукових керівників кваліфікаційних робіт призначає випускова кафедра з науково-педагогічних працівників кафедри із урахуванням достатності їх кваліфікації та відповідності наукових інтересів.

Науково-педагогічні працівники призначаються науковими керівниками кваліфікаційних робіт відповідно до планового розподілу педагогічного навантаження.

Першочергово призначаються наукові керівники кваліфікаційних робіт, які вказані в заявах здобувачів вищої освіти і дали відповідну візу-погодження. Кафедра має право призначити науковим керівником іншу особу, ніж вказана в заяві здобувача вищої освіти.

Кафедра може відмовити в затвердженні теми кваліфікаційної роботи в разі претензії двох чи більше здобувачів вищої освіти на виконання однакових або споріднених тем (перевагу рекомендується надавати кращому за академічною успішністю здобувачу вищої освіти) або в разі невідповідності запропонованої здобувачем теми змісту спеціальності або вимогам до кваліфікаційних робіт певного освітнього ступеня. здобувачу при цьому може бути запропоновано скорегувати тему.

2. ЗАГАЛЬНА СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

2.1. Структура роботи

Кожна кваліфікаційна робота на здобуття ступеня «Бакалавр» спеціальності 242 «Туризм» повинна бути індивідуальною самостійною роботою, яка має свої особливості, зумовлені темою, об'єктом та предметом дослідження, теоретичною підготовкою здобувача вищої освіти, наявністю першоджерел та фактичного матеріалу.

Кваліфікаційна робота повинна мати однакову структуру та будуватися на основі єдиних вимог державних стандартів.

Кваліфікаційна робота бакалавра за спеціальністю «Туризм» складається з таких структурних елементів:

- титульна сторінка;
- зміст;
- перелік умовних позначень (при необхідності);
- вступ;
- основна частина (розділи роботи);
- висновки та пропозиції;
- список використаних джерел;
- додатки.

Титульна сторінка оформлюється виключно згідно наведеного зразка (Додаток Б).

Тема кваліфікаційної роботи повинна зазначатись ідентично затвердженій темі. У разі невідповідності робота до захисту не приймається.

Прізвище, ім'я та по-батькові здобувача вищої освіти та керівника роботи повинні зазначатись повністю. Поле «науковий ступінь, вчене звання або посада» заповнюється таким чином: скорочено зазначається науковий ступінь (наприклад, «д.е.н.» або «к.е.н.») та через кому – посада (професор, доцент, старший викладач).

При поданні друкованої версії роботи на кафедру здобувач вищої освіти повинен поставити на титульному аркуші у відповідному полі свій підпис.

Виконанню кваліфікаційної роботи передуює розробка та затвердження завдання. Завдання на кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти повинно включати терміни подання кваліфікаційної роботи, назви розділів, об'єкт дослідження та перелік графічного матеріалу. Календарний графік розробляється за погодженням з керівником кваліфікаційної роботи на основі типового, який затверджується на засіданні кафедри. Завдання на кваліфікаційну роботу підписує здобувач вищої освіти, керівник та завідувач кафедрою.

2.2. Зміст

Зміст кваліфікаційної роботи бакалавра повинен послідовно містити назви всіх структурних елементів роботи (окрім титульного аркуша та самого

змісту) та номери сторінок, на яких починається даний структурний елемент.
Приклад змісту наведено у додатку В.

2.3. Перелік умовних позначень

Якщо в кваліфікаційній роботі вжито специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення і таке інше, то їх перелік бажано навести у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом.

Перелік, як правило, друкують двома колонками. У лівій колонці за абеткою наводять скорочення, у правій – їх детальне розшифрування. Якщо в роботі скорочення зустрічаються менше трьох разів, то перелік не складають, а їх розшифрування наводять у тексті при першому згадуванні.

2.4. Вступ

Вступ до роботи розкриває сутність і стан наукової проблеми (задачі) та її значущість, підстави і вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження.

Вступ повинен містити такі елементи (у такому ж порядку):

- актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи;
- мета і завдання дослідження;
- об'єкт дослідження;
- предмет дослідження;
- перелік методів дослідження, які були використані в роботі;
- структура кваліфікаційної роботи;
- загальна характеристика інформаційного забезпечення дослідження;

Актуальність дослідження. Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми (наукової задачі) обґрунтовується актуальність і доцільність роботи для розвитку відповідної галузі науки чи виробництва, особливо на користь України.

Висвітлення актуальності не повинно бути, з одного боку, багатослівним, а з іншого – формальним, таким, що лише повторює загальновідомі речі.

Орієнтовна схема обґрунтування актуальності проблеми дослідження може бути такою:

- дати об'єктивну оцінку сучасного стану об'єкта дослідження з акцентуванням уваги на інших проблемах і суперечностях;
- показати, як на сучасному етапі розв'язуються існуючі проблеми на практиці, якщо можливо – із посиланням на офіційні документи;
- оцінити стан наукової розробленості обраної проблеми: на основі стислого аналізу літератури визначити коло науковців, які займалися її розробкою, висвітлити проблематику їх досліджень і наголосити на маловивчених або зовсім невивчених моментах;
- зробити висновки про те, що недостатня розробленість конкретного

аспекту проблеми зумовила вибір теми дослідження.

Вступ містить формулювання мети роботи та завдань, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети.

Мета кваліфікаційної роботи повинна полягати у вирішенні проблемної ситуації шляхом її аналізу та знаходження нових закономірностей між явищами, процесами суспільного розвитку.

Не слід формулювати мету як «дослідження...», «вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету. При визначенні мети дослідження рекомендується використовувати такі формулювання: «Наукове обґрунтування теоретико-методологічних засад і практичних аспектів..... та розробка рекомендацій щодо...», «Розроблення і наукове обґрунтування методичних положень і практичних рекомендацій щодо...», «Розвиток науково-методичних підходів та практичних аспектів щодо...».

Завдання дослідження – це чітко визначені напрями наукового пошуку для досягнення поставленої мети. Це, зазвичай, робиться у формі перерахування (проаналізувати, розробити, узагальнити, виявити, довести, впровадити, показати, розробити, знайти, визначити, описати, встановити, з'ясувати, дати рекомендації, встановити взаємозв'язок, зробити прогнозтощо).

Завдання повинні відповідати розділам роботи. Як правило, застосовується класична тричленна форма наведення завдань дослідження. Наприклад, розглянути предмет дослідження і визначити проблеми вдосконалення діяльності об'єкта дослідження; обґрунтувати шляхи розв'язання цих проблем; розробити пропозиції щодо вдосконалення діяльності об'єкта дослідження.

Мета дослідження пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також з його кінцевим результатом і шляхом його досягнення. У зв'язку з тим, що один і той самий об'єкт може вивчатися в різних аспектах, то в процесі дослідження доцільно зосередити увагу на одному з них.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обраний для вивчення. **Предмет дослідження** – це те, що міститься в межах об'єкта.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього і спрямована основна увага випускника, саме предмет дослідження визначає тему випускної роботи, яка виноситься на титул як заголовок.

У кваліфікаційних роботах об'єктами дослідження переважно є туристичні підприємства, процеси їх функціонування, послуги а також проблеми і перспективи функціонування туристичного ринку. Предметом дослідження є найбільш значущі властивості об'єкта, окремі його аспекти, сегменти чи взаємозв'язки, які підлягають вивченню. Так, предметом дослідження можуть виступати практичні засади формування конкурентоспроможності підприємства, теоретико-методичні аспекти забезпечення якості послуг тощо.

Таким чином, мета і завдання дослідження, об'єкт і предмет повинні окреслювати сферу наукового пошуку, досліджувану у кваліфікаційній роботі.

Методи дослідження - зазначають використовувані методи та інформаційні джерела дослідження. Вказують загальнонаукові та спеціальні методи дослідження теоретичних основ та практичних напрацювань в обраній галузі, явищ і процесів в сфері туристичного бізнесу, основні джерела наукової, монографічної літератури, статистичних джерел, що стали основою написання проекту.

До прикладу, подають наступний перелік використаних методів дослідження: опис, вимірювання, порівняння, експеримент, спостереження, моделювання, аналогія, аналіз, синтез, індукція, дедукція, абстрагування, пояснення, мислений експеримент, сходження від абстрактного до конкретного, аксіоматичний, системно-структурний тощо.

Крім того у вступі зазначається загальна характеристика **інформаційного забезпечення дослідження** з акцентуванням уваги на основних та нетрадиційних інформаційних джерелах.

Обсяг вступу повинен становити 2–3 сторінки.

2.5. Основна частина

Основна частина кваліфікаційної роботи складається з трьох-чотирьох послідовних розділів – теоретичного, аналітичного, дослідного та рекомендаційного, кожен з яких повинен бути поділений не менше, ніж на 2-3 підрозділи.

Перший розділ містить теоретичне обґрунтування досліджуваних явищ та процесів. У цій частині кваліфікаційної роботи викладається теоретична база, необхідна для вирішення визначеної проблеми, дається огляд літературних джерел, нових розробок, опублікованих статистичних даних із посиланням на відповідні джерела. На основі вивчення наукової літератури розкриваються думки різних учених щодо розв'язання проблеми, обґрунтовуються погляди автора стосовно шляхів її вирішення.

Загалом, перший розділ повинен послідовно вирішувати такі задачі:

- розкриття сутності досліджуваного явища та його особливостей серед інших подібних явищ, при потребі – аналіз історії розвитку явища, його нормативно-правової бази;
- аналіз наукових та практичних підходів (історичних та сучасних) до аналізу обраного об'єкту дослідження;
- аналіз існуючої термінології у сфері дослідження, створення понятійно-категоріального апарату, на який автор спиратиметься у подальшій роботі;
- виявлення тих методів та інструментів, які можуть бути використані при дослідженні предмету роботи, визначення та обґрунтування інструментарію, що буде безпосередньо застосований у роботі;
- огляд світових тенденцій аналізованого явища.

Обов'язковим є *посилання на використану літературу* згідно з правилами запобігання плагіату. У разі виявлення випадків плагіату робота не допускається до захисту, тому що вона не може бути оцінена позитивно.

Теоретичні положення першого розділу повинні бути покладені в основу другого і третього розділів змісту роботи.

Обсяг першого розділу – у межах 25–30 % від загального обсягу кваліфікаційної роботи.

Другий розділ є аналітико-дослідницьким(може включати 2 розділи, якщо робота носить дослідницький характер). У ньому здобувач вищої освіти, використовуючи фактичний матеріал і зібрану інформацію, аналізує та розкриває сучасні погляди й підходи до розв'язання проблематики в контексті конкретної ситуації а межах туристичного об'єкту чи явища. Доцільно розкрити зміст проблеми, що досліджується, з використанням фактичних даних діяльності об'єкту дослідження. При цьому потрібно не обмежуватися констатацією, а виявляти тенденції розвитку, розкривати недоліки, виявляти чинники, що їх зумовили, визначати шляхи їх можливого усунення.

При виконанні аналітичного розділу здобувач вищої освіти використовує фактичні матеріали, зібрані під час проходження виробничої та переддипломної практики. Ці матеріали повинні бути достатньо повними й достовірними, щоб на їх базі можна було проаналізувати стан справ, виявити резерви й намітити шляхи їх використання, а також усунути розкриті недоліки в роботі. Зміст другого розділу є основою для розробки рекомендацій та пропозицій і написання третього розділу кваліфікаційної роботи.

Завданням **третього розділу** є розробка конкретних рекомендацій, пропозицій, моделей управління параметрами розвитку, діяльності туристичного об'єкту чи явища на базі основних теоретичних положень, методичних підходів, методичного інструментарію, що викладені у першому розділі, а також висновків, зроблених у другому розділі дослідження.

Назва розділу формулюється таким чином: «Удосконалення... (предмет дослідження) на... (база дослідження)» або «Шляхи покращення... (предмет дослідження) на... (база дослідження)».

Рекомендації та пропозиції повинні ґрунтуватись на основних теоретичних положеннях, методичних підходах, методичному інструментарії, що викладені у першому розділі, а також результатах проведеного у другому розділі дослідження. Вони повинні відповідати критеріям оптимальності, цільової ефективності та практичної реальності.

Потрібно приділяти увагу логічному взаємозв'язку розділів і підрозділів основної частини, зокрема використанню результатів аналізу і досліджень у розробках і пропозиціях. Виклад матеріалу підпорядковують провідній ідеї, визначеній автором, яка впливає з предмета дослідження та цілей роботи.

2.6. Висновки

Висновки – це завершальний етап кваліфікаційної роботи. В них коротко наводяться найбільш важливі теоретичні та практичні положення, які містять оцінку досягнутих результатів з точки зору відповідності меті кваліфікаційної роботи та поставленим у вступі завданням, пропозицій щодо вдосконалення досліджуваного туристичного об'єкту чи явища.

Послідовність висновків має відповідати поставленим і наведеним у вступі завданням.

Для дотримання бажаного стилю у висновках корисно застосовувати такі слова та вислови: *проаналізовано, встановлено, виявлено, що дозволило, доведено, показано, досліджено, розроблено, отримано, запропоновано, рекомендовано, вважається за доцільне* та ін.

2.7. Список використаних джерел

Список використаної літератури розміщується після висновків. Він складається з літературних джерел, що були використані здобувачем при написанні кваліфікаційної роботи, а саме: законодавчо-нормативних актів, підручників, навчальних посібників, монографій, статей у періодичних виданнях, інтернет-сайтів тощо. Неопубліковані джерела (фінансова звітність, технічна документація, інша внутрішня документація підприємства, конспект лекцій, складений студентом, тощо) до списку використаної літератури не вносяться. Кількість використаних джерел залежить від ступеня вивченості проблеми і ступеня її нормативного врегулювання.

Рекомендована кількість найменувань у списку повинна бути не менше 30-50 джерел, з яких не менше 25% - опубліковані за останні 5 років.

Джерела оформлюються згідно вимог стандарту Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

2.8. Додатки

Додатки є необхідним розділом кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота обов'язково повинна містити додатки, в яких подаються допоміжні матеріали: копії документів, витяги із нормативних актів і документів, звіти, окремі інструкції, положення, правила, результати соціологічних опитувань, громіздкі таблиці, рисунки; технологічні інструкції, технічні умови, рецептури, затверджені в установленому порядку, або довідки про впровадження у виробництво відповідних рекомендацій та пропозицій, статті; матеріали, що засвідчують пропозиції, асортимент, якість тощо.

Також до додатків доцільно включати допоміжний матеріал, який використовується для повноти сприйняття кваліфікаційної роботи.

Матеріал, що надається в додатках, повинен відповідати обраній темі

дослідження й містити в собі необхідні матеріали, що були базою для проведення досліджень і практичних розробок.

Обсяг додатків не обмежується, але повинен визначатись реальними потребами роботи.

Якщо розміщений у додатках матеріал не є авторським, обов'язково потрібно вказувати посилання на джерело.

2.9. Анотація до кваліфікаційної роботи

До готової кваліфікаційної роботи подається анотація українською та англійською мовами, яка не підшивається, а зберігається з іншими супровідними документами. Анотація призначена для першого ознайомлення з кваліфікаційною роботою.

Вона повинна містити:

- текст анотації, який повинен відображати подану в роботі інформацію і, як правило, у такій послідовності: стислий опис проблеми та актуальності дослідження; мета й отримані результати;
- відомості про обсяг роботи (сторінок), кількість рисунків, таблиць, додатків, кількість джерел згідно із списком використаних джерел (усі відомості наводять, включаючи дані додатків);
- перелік ключових слів.

Анотацію належить виконувати обсягом не більш, ніж одна сторінка формату А4.

3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

3.1. Загальні вимоги до оформлення роботи

Робота має бути надрукована на одному боці сторінок стандартного білого паперу формату А4 (210x297 мм). Текст розташовується через 1,5 міжрядкових інтервали (тридцять-тридцять два рядки на сторінці) з мінімальною висотою шрифту в 1,8 мм (комп'ютерний набір – 14-й кегль, при необхідності в оформленні таблиць допускається 10-й–12-й кегль), шрифт – Times New Roman. Абзацний відступ – 1,25 см.

Лише між назвою розділу і підрозділу, між останнім реченням одного підрозділу і назвою іншого підрозділу, між останнім реченням підрозділу і заголовком висновків до розділу, текст розташовується через 2 інтервали.

Текст роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 25 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Шрифт друку повинен бути чітким, щільність тексту однаковою. Використання напівжирного, курсивного та підкресленого стилю шрифту в основному тексті, таблицях та рисунках заборонено.

Друкарські помилки, описки і графічні неточності, які виявилися в процесі написання роботи, можна виправляти (до двох виправлень на одній сторінці) за допомогою коректора та пасти виключно чорного кольору, при цьому щільність вписаного тексту повинна відповідати щільності основного тексту.

3.2. Заголовки

Заголовки структурних частин кваліфікаційної роботи («ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ») та назви розділів друкують **великими літерами нежирним шрифтом** по центру симетрично до основного тексту.

Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) **напівжирним шрифтом** з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Розділи роботи мають бути пронумеровані таким чином: після слова «РОЗДІЛ» ставиться його номер арабською цифрою (1, 2, 3), після номера ставиться крапка, потім друкується заголовок розділу.

Підрозділи роботи 2-го рівня нумеруються у межах кожного розділу, використовуючи номер розділу і порядковий номер підрозділу, між якими та після яких ставиться крапка: наприклад, “1.2.” (другий підрозділ першого

розділу). Потім у тому ж рядку друкують заголовок підрозділу. Відстань між заголовками структурних частин, назвами розділів та текстом повинна дорівнювати одному інтервалу.

Кожний розділ починають з нової сторінки, але всі сторінки зазначених елементів роботи підлягають суцільній нумерації. Кожний новий підрозділ починають на тій самій сторінці, на якій було завершено попередній, залишивши відступ у один рядок. Остання сторінка кожного розділу має бути заповнена текстом не менше, ніж на 2/3.

3.3. Таблиці

Таблиці зазвичай використовуються для представлення масиву числових та інших однотипних даних.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка. Після номеру таблиці крапка не ставиться, наприклад: «Таблиця 1.2» – друга таблиця першого розділу, у додатках таблиці нумерують згідно назви додатку та послідовного номера таблиці, наприклад «Таблиця А.1.» – перша таблиця додатку А. .

На наступному рядку обов'язково подається назва таблиці, яку друкують симетрично до тексту. Слово «Таблиця» і назву таблиці починають з великої літери. Назву не підкреслюють і крапку в кінці не ставлять. Назва таблиці не виділяється жирним шрифтом. Важливо, щоб стиль оформлення назв усіх таблиць у роботі був однаковим.

Під назвою таблиці, не пропускаючи вільного рядка, розміщують власне таблицю.

Таблиця обов'язково повинна мати заголовки, які можуть бути 2-х типів: 1) заголовки граф (колонок), описуються у першому рядку таблиці і називаються «головкою» таблиці; 2) заголовки рядків, описуються у першій колонці таблиці і називаються «боковиком» таблиці. Обидва типи заголовків можуть мати підзаголовки.

При перенесенні таблиці на інший аркуш слово «Таблиця» і її номер, а також назву вміщують тільки один раз над її першою частиною. Якщо таблиця розміщується на двох сторінках, то на другій сторінці у верхньому правому куті безпосередньо над таблицею пишуть слова «Продовж. табл.» і вказують номер

таблиці, наприклад: «Продовж. табл. 1.2». Крім того, на першій сторінці під «шапкою» таблиці вміщують рядок з порядковими номерами стовпців, а на інших сторінках такий рядок вміщують замість «шапки».

Таблицю подають після першого згадування про неї в тексті або, якщо це неможливо, на наступній сторінці роботи. На всі таблиці повинні бути посилання в тексті.

3.4. Рисунки

У текст кваліфікаційної роботи можуть включатись рисунки, які ілюструють окремі її положення або унаочнюють певні дані (наприклад, це можуть бути діаграми, графіки, схеми тощо). Фотографії, географічні карти, зображення сайтів і т.п. матеріали можуть бути розміщені лише у додатках.

Рисунки нумерують послідовно (за винятком рисунків, поданих у додатках) у межах розділу. Рисунки слід розміщувати по центру сторінки без абзацних відступів. Номер та назву ілюстрації розміщують з абзацного відступу, не виділяючи їх напівжирним шрифтом. Якщо схема або графічне зображення взяті з певного літературного джерела, то обов'язково робиться посилання на це джерело.

Після назви ілюстрації потрібно робити відступ у одну строку з полуторним інтервалом. Важливо, щоб стиль оформлення назв усіх ілюстрацій у роботі був однаковим.

Ілюстрації позначають словом “Рис.” і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій у додатках. Номер ілюстрації має складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка: наприклад, “Рис. 1.2.” (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщуються послідовно під ілюстрацією. додатках рисунки нумерують згідно назви додатку та послідовного номера рисунку, наприклад «Рис. Б.1.» – перший рисунок додатку Б.

3.5. Формули

Формули у кваліфікаційній роботі нумеруються в межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого берега сторінки на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: “(3.1)” (перша формула третього розділу).

Рівняння і формули треба виділяти з тексту вільними рядками. Вище і

нижче кожної формули потрібно залишати не менш як один вільний рядок. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знака рівності (=) або після знаків плюс (+), мінус (-), множення (x) і ділення (:).

3.6. Посилання

Кожен використаний в роботі фактичний матеріал (фрагмент тексту документу, числові дані, цитата, відомості про маловідомий факт тощо) повинен супроводжуватись посиланням на джерело, з якого цей матеріал було взято.

Посилання в тексті роботи на джерела інформації слід зазначити порядковим номером посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад: “... у працях [1-9] ...”. Або в кінці речення, чи абзацу [2, 45], де 2 – номер джерела у списку, а 45 – номер сторінки. Крапки ставляться за квадратними дужками.

Посилання на ілюстрації до кваліфікаційної роботи оформлюють порядковим номером ілюстрації: наприклад, “на рис. 2.3”; на формули – порядковим номером формули: наприклад, “у формулі (3.1)”. Посилання у тексті на таблиці пишуть скорочено: наприклад, “у табл. 1.2”. У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вживати скорочене слово “дивись”: наприклад, “див. табл. 1.2”.

3.7. Список використаних джерел

Список використаних джерел слід розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Якщо у роботі використовується інформація з інтернету, то потрібно вказувати не тільки назву сайту, а і назву статті або документу, на які посилається автор. Нормативні та законодавчі акти, інтернет-джерела не виокремлюються та розміщуються у алфавітному порядку разом з іншими літературними джерелами. Всі літературні джерела слід подавати мовою оригіналу.

Для окремих самостійних джерел після його назви зазначається його тип: підручник, монографія, навчальний посібник тощо (в цьому випадку міжназвою та типом ставиться двокрапка).

Відомості про включені до списку джерела слід подавати згідно з вимогами державного стандарту з обов’язковим наведенням назв праць (Додаток Д).

3.8. Додатки

Додатки повинні починатися з титульного аркуша, на якому великими літерами у центрі аркуша надруковано слово «ДОДАТКИ».

Додаток повинен мати заголовок, надрукований малими літерами з першої великої літери симетрично відносно тексту сторінки. Праворуч над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, І, Є, І, Й, О, Ч, Ъ, наприклад: «Додаток А», «Додаток Б» тощо.

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: «А.2» – другий розділ додатка А; «В. 3.1» – перший підрозділ третього розділу додатка В.

Ілюстрації, таблиці і формули, які розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: «рис. Д.1.2» – другий рисунок першого розділу додатка Д; «формула (А.1)» – перша формула додатка А.

3.9. Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №. Нумери сторінок починають проставляти з другої сторінки вступу у правому верхньому куті без крапки в кінці до останньої сторінки списку використаних джерел. Нумерація сторінок на додатках не виставляється.

Першою сторінкою кваліфікаційної роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші та на пояснювальній записці, номер сторінки не проставляють (у деяких випадках бланк завдання має дві сторінки, які треба врахувати).

4. ЗАХИСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

4.1. Підготовка та попередній захист кваліфікаційної роботи

Завершена і відповідним чином оформлена робота, підписана здобувачем вищої освіти подається науковому керівникові за два тижні до початку роботи державних екзаменаційних комісій. На завершену кваліфікаційну роботу науковий керівник надає **висновок**, в якому визначаються: актуальність дослідження; ефективність використаної методології; рівень застосування здобутих у процесі навчання теоретичних знань та підготовки до виконання наукових досліджень; вміння самостійно вирішувати наукові та практичні задачі; вміння логічно, послідовно, аргументовано викладати матеріал і робити висновки; перспективність запропонованих рекомендацій та висновків; недоліки роботи (за наявності).

До завершеної кваліфікаційної роботи, що виконується на базі підприємства сфери туризму доцільним є отримання **відгуку підприємства-об'єкта написання кваліфікаційної роботи**, завіреним печаткою. Цей відгук засвідчує достовірність наведеної в роботі інформації та правдивість фактичних даних. Бажано, щоб в ньому були підтверджені актуальність теми для підприємства, самостійність дослідження, практична значущість аналітичного розділу та можливості і перспективи впровадження запропонованих рекомендацій.

Порушення здобувачем вищої освіти календарного плану виконання кваліфікаційної роботи та її здачі на кафедрі фіксується науковим керівником, який інформує завідувача кафедри. У разі значного порушення графіка науковий керівник зобов'язаний поінформувати про це завідувача кафедри та винести питання на засідання кафедри. За наслідками розгляду здобувач вищої освіти за рішенням кафедри може бути не допущений до її захисту.

Після завершення роботи та за наявності позитивного висновку наукового керівника кваліфікаційна робота допускається до попереднього захисту на кафедрі.

Попередній захист кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти проходить на випусковій кафедрі. Здобувачі, кваліфікаційні роботи яких на попередньому захисті були оцінені позитивно, допускаються до захисту на засіданні ЕК.

Кваліфікаційні роботи бакалаврів, які подані на кафедру з порушенням встановлених термінів роботи комісій попереднього захисту, до розгляду в них без дозволу завідувача кафедри не приймаються.

Кваліфікаційна робота обов'язково повинна мати **рецензію зовнішнього**

рецензента. До зовнішнього рецензування кваліфікаційних робіт залучаються провідні фахівці підприємств, підприємницьких і наукових структур, державних установ, а також викладачі даного чи інших вищих навчальних закладів, які мають вищу спеціалізовану освіту, великий стаж роботи за фахом, бажано ступінь кандидата (доктора) наук.

Зовнішня рецензія надається у письмовому вигляді у довільній формі і має містити: висновки щодо актуальності обраної теми, практичної значущості виконаної кваліфікаційної роботи; характеристику повноти завдання щодо розкриття теми кваліфікаційної роботи, відповідності змісту роботи завданню; висновки щодо використання в роботі сучасних методів дослідження, методичних підходів до вдосконалення діяльності підприємства згідно з напрямом теми; висновок рецензента про відповідність якості виконаної кваліфікаційної роботи вимогам, що висуваються; про можливість допущення її до захисту. За бажанням можуть бути висловлені зауваження та думка про оцінку роботи за чотирибальною системою: відмінно, добре, задовільно, незадовільно.

Рецензент має поставити свій підпис, зазначити прізвище, ім'я та по батькові, місце роботи і посаду, яку обіймає, і завірити підпис.

Для підготовки здобувача вищої освіти до пояснень у зв'язку з можливими зауваженнями рецензента йому надається можливість ознайомитися з рецензією до захисту роботи на засіданні ЕК.

За негативної рецензії зовнішнього рецензента або наявності суттєвих зауважень стосовно змісту та оформлення кваліфікаційної роботи вона має бути доопрацьованою і поданою на повторне рецензування. Про даний факт здобувач вищої освіти зобов'язаний обов'язково поінформувати керівника роботи та завідувача кафедри.

Після отримання позитивної зовнішньої рецензії, робота брошурується у тверду палітурку.

Оформлену кваліфікаційну роботу реєструють на кафедрі і передають на розгляд завідувачу кафедри, який має прийняти рішення про допуск студента до захисту кваліфікаційної роботи на засіданні ЕК.

4.2 Забезпечення академічної доброчесності та перевірка кваліфікаційної роботи на плагіат

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або

наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

У контексті забезпечення академічної доброчесності кінцевий допуск кваліфікаційних робіт до захисту здійснюється після перегляду роботи системою «Антиплагіат» на наявність запозичень. Системний оператор проводить перевірку електронної версії завершеної кваліфікаційної роботи на можливу наявність у тексті чужих опублікованих робіт (тестів) без належного посилання на автора. Результатом перевірки є Звіт, що містить відсоток текстових запозичень і слугує підтвердженням оригінальності виконаної роботи.

Здобувач вищої освіти, що виконав випускну кваліфікаційну роботу, яка має незадовільний рівень оригінальності тексту допускається до захисту за умови перевірки наявності та правильного оформлення посилань та цитувань на першоджерела.

4.3. Захист кваліфікаційної роботи

Захист кваліфікаційної роботи відбувається на відкритому засіданні екзаменаційної комісії.

Склад ЕК та графік її роботи затверджує ректор університету.

На засідання ЕК до початку захисту подаються такі документи:

- витяг із наказу ректора про затвердження персонального складу цієї комісії;
- список здобувачів екзаменаційної групи, які допущені до захисту кваліфікаційних робіт за підписом декана факультету;
- довідка від деканату про виконання здобувачем навчального плану і про одержані ним оцінки з теоретичних дисциплін, навчальних та виробничих практик;
- кваліфікаційна робота;
- висновок керівника кваліфікаційної роботи;

- зовнішня рецензія на кваліфікаційну роботу;
- відгук підприємства-об'єкта написання кваліфікаційної роботи (при необхідності);
- карта 1 розподілу балів.

Оцінка кваліфікаційної роботи та рішення про отримання випускником освітнього рівня бакалавра ухвалюється на підставі представленої до захисту роботи, відзиву зовнішнього рецензента та її публічного захисту.

Під час підготовки до захисту здобувач вищої освіти має погодити зі своїм науковим керівником складену ним стисло доповідь щодо кваліфікаційної роботи і підготовлені наочні матеріали (4–6 сторінок з найважливішими ілюстративними матеріалами, оформленими у вигляді ксерокопій роздаткового матеріалу; а також слайди, фотографії, рекламні проспекти тощо).

Обсяг тексту доповіді має відповідати **10 хвилинам** виступу, містити основні результати аналізу матеріалів об'єкта дослідження й творчих розробок щодо пропозицій і рекомендацій, які є результатом проведеного дослідження. Перед захистом слід ретельно прочитати рецензію, особливу увагу звернути на висловлені рецензентом зауваження і за можливістю усунути зазначені недоліки або дати аргументовану відповідь у доповіді. Наочні матеріали мають послідовно ілюструвати доповідь студента і забезпечувати повноту висвітлення всіх положень, які підлягають захисту.

Процедура захисту протоколюється секретарем комісії. Здобувач вищої освіти стисло доповідає комісії про сутність проведеного дослідження, дає оцінку отриманим результатам, ілюструючи доповідь наочними матеріалами.

Після доповіді здобувача вищої освіти зачитується рецензія на кваліфікаційну роботу, і він відповідає на зауваження рецензента.

Під час захисту кваліфікаційної роботи члени ДЕК, присутні на захисті викладачі, спеціалісти можуть ставити здобувачеві вищої освіти запитання щодо змісту кваліфікаційної роботи. Відповіді здобувача мають бути конкретними, аргументованими і короткими.

Після відповідей здобувача вищої освіти на запитання оголошується висновок наукового керівника виконаної кваліфікаційної роботи.

За результатами захисту кваліфікаційної роботи ЕК приймає рішення щодо оцінки захисту, про присвоєння освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 242 «Туризм» і про видачу диплома державного зразка.

4.4 Загальні критерії оцінювання кваліфікаційної роботи

Автор кваліфікаційної роботи має продемонструвати вміння: логічно та аргументовано викладати матеріал; коректно використовувати статистичні, математичні та інші методи; проводити власні дослідження; володіння навичками узагальнення; формулювання висновків; працювати з інформаційними джерелами; ініціювати та обґрунтовувати інноваційні підходи та напрями вирішення задачі, що досліджується.

До загальних критеріїв оцінювання кваліфікаційної роботи належать:

- чіткість, повнота та послідовність розкриття кожного питання плану і теми роботи в цілому;

- науковість стилю викладання;
- відсутність орфографічних і синтаксичних помилок;
- правильне оформлення роботи відповідно до стандартів.

Кваліфікаційна робота, в якій розкрито тему, прореферовано необхідні літературні джерела, проаналізовано відповідні інформаційні та статистичні бази даних, проведено дослідження, сформульовано висновки без необхідного їх обґрунтування допускається до захисту, але не може бути оцінена вище ніж *«задовільно»*.

Робота, в якій зроблено власне оцінювання використаних літературних джерел, самостійно проаналізовано підібраний матеріал, звітні дані підприємства / організації, на базі якого досліджувалася тема, проведено комплексні дослідження, зроблено висновки та сформульовано пропозиції, але вони не є достатньо аргументованими, може бути оцінена на *«добре»*.

Робота, в якій зроблено власне оцінювання різних літературних джерел, використано сучасні методи дослідження, побудовано формалізовану модель проблеми, проведено комплексні наукові дослідження, розрахунки і на їх основі — аргументовано висновки та обґрунтовано пропозиції, а результати наукового дослідження опубліковано у наукових виданнях та/або матеріалах наукових конференцій, може бути оцінена на *«відмінно»*.

Результати захисту кваліфікаційних робіт оцінюються з використанням Європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС) (за шкалою «А», «В», «С», «D», «E», «FX», «F»); національної системи («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та за 100-баловою шкалою).

За результатами публічного захисту кваліфікаційної роботи на закритому засіданні ЕК більшістю голосів приймає рішення щодо оцінки захисту і роботи (враховуючи відгук керівника, зовнішнього рецензента, зміст доповіді, відповіді на запитання).

На всіх засіданнях ЕК ведеться протокол, в який вносяться відповідні результати оцінювання кваліфікаційної роботи, записуються запитання членів ЕК і присутніх на захисті, особисті думки членів ЕК, а також відомості про одержаний освітній рівень, та державний документ про освіту, який видається випускникові МДУ. Протоколи підписують голова і члени ЕК, що брали участь у засіданні.

ДОДАТКИ

Орієнтовний перелік тем кваліфікаційних робіт бакалаврів

1. Інфраструктурне забезпечення розвитку туризму регіону
2. Територіальна організація сільського зеленого туризму (на прикладі Закарпатської області)
3. Організація гастрономічного туризму в Закарпатській області
4. Організаційні основи туристичної діяльності на території Закарпатської області
5. Організація екскурсійної діяльності в Закарпатській області в умовах військового стану
6. Туризм як спосіб взаємодії культур
7. Методичні підходи щодо оцінки ресурсного потенціалу регіональної сфери туризму
8. Розвиток кінного туризму в Закарпатській області
9. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва та їх використання в туризмі
10. Просторова організація паломницького туризму
11. Оцінка тенденцій розвитку сфери рекреації та туризму через призму кластерного підходу
12. Історико-культурні ресурси та їх роль у розвитку туризму (на прикладі Закарпатської області)
13. Розвиток велосипедного туризму в Закарпатській області
14. Ринок круїзного туризму: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку
15. Використання природо-заповідних територій для організації екологічного туризму (на прикладі Закарпатської області)
16. Туристичний потенціал прикордонних територій західних областей України: сучасний стан і перспективи використання
17. Рекреаційно-туристична привабливість Карпатського регіону.
18. Розвиток додаткових послуг в сфері міжнародного туризму
19. Мотивація персоналу як запорука успішної роботи підприємств туризму
20. Закономірності та прогноз розвитку в'їзного туризму України в умовах коронакризи
21. Оцінка перспектив розвитку соціального туризму в Україні.
22. Розвиток адаптивного туризму в національних природних парках України.
23. Особливості роботи менеджера в туристичній фірмі.
24. Основні напрямки розвитку вітчизняного туризму.
25. Екологічний туризм: розвиток і перспективи.
26. Закордонний досвід збереження культурної спадщини та використання в туризмі
27. Сучасні тенденції розвитку музейної справи в Україні: регіональний аспект.
28. Внутрішній туризм в Україні: проблеми та перспективи розвитку
29. Природоохоронні території як основа розвитку рекреаційного туризму в Україні.

Зразок оформлення титульного аркушу кваліфікаційної роботи бакалавра

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра менеджменту, управління економічними
процесами та туризму

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ДОСЯГНЕННЯ **КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ** **ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА**

Виконала

студентка IV курсу

групи Т-41

освітнього ступеня «Бакалавр»

спеціальності 242 «Туризм»

ОП «Туризм»

_____Шевченко Леся Михайлівна

Науковий керівник

д.е.н., доцент

_____Маслиган Олена Олександрівна

Робота допускається до захисту:

Завідувач кафедру менеджменту,

управління економічними процесами

та туризму

к.е.н., доцент

_____Гоблик-Маркович Надія Михайлівна

Зразок оформлення змісту

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ РОЗДІЛ

1.1. Сутність основних понять, категорій предмету дослідження, його класифікаційні характеристики.

1.2. Методи аналізу діяльності й розвитку, науково-методичні підходи щодо вивчення (оцінки) предмету дослідження.

1.3. Сучасні закордонні та вітчизняні особливості та тенденції розвитку предмету дослідження.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНИЙ

2.1. Аналіз сучасного стану, оцінка рівня розвитку, економічної ефективності об'єкта дослідження.

2.2. Аналіз недоліків та ключових проблем функціонування і розвитку об'єкта дослідження.

2.3. Аналіз (оцінка) існуючих організаційних рішень, планів та проектів з проблем розвитку об'єкта дослідження.

РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЙНИЙ

3.1. Розробка рекомендацій щодо удосконалення, стратегії та перспектив розвитку об'єкта дослідження.

3.2. Розрахунок економічного і соціального ефекту від впровадження наданих рекомендацій.

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

**Приклади бібліографічного опису у списку джерел, які
наводяться у кваліфікаційній роботі**

(згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація.

Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з
урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)

Характер истика джерела	Приклад оформлення
КНИГИ	
Один автор	1. Бочелюк В.Й. Юридична психологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 336 с. 2. Щокін Г. Управління суспільством: наук.-публ. вид. 2-ге вид., допов. і перероб. Київ: МАУП, 2020. 406 с.
Два та три автори	1. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Ганич Н. М. Міжнародний туризм і сфера послуг: підручник. Київ: Знання, 2008. 661 с. 2. Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження: монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків: Право, 2011. 312 с. 3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності: монографія. Харків: ХНПУ, 2015. 338 с.
Чотири та більше авторів	1. Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасека О.В. Вікова психологія: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 384 с. 2. Соціально-психологічні закономірності становлення економічної культури молоді: монографія / В.В. Москаленко та ін.; за ред. В.В. Москаленко. Київ: Педагогічна думка, 2015. 405 с.
За редакці єю	1. Криміналістика: конспект лекцій / за заг. ред. В.І. Галана; уклад. Ж.В. Удовенко. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 320 с. 2. Невідкладна інфектологія: навч. посіб. для мед. ВНЗ, лікарів-інтернів, курсантів. 2-ге вид., перероб. і доп. / за ред. В.М. Козька. Київ: ВСВ «Медицина», 2018. 120 с.
Без автора	1. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ: Смолоскип, 2016. 904 с. 2. Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с.

	3. Twenty-four hours a day. Miami, FL: BN Publishing, 2010. 400 p.
Багатомні видання	1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І.М. Дзюба та ін. Київ: САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Іванов Ю.Ф., Куриліна О.В., Іванова М.В. Цивільне право України: навч. посіб. у 2 т. 2-ге вид. доповн. і переробл. Київ: Алерта, 2019. Т. 1. 342 с.
ЧАСТИНА ВИДАННЯ:	
Книги	1. Гетьман А.П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцять лет с екологическим правом: избранные труды</i> . Харьков:Кроссроуд, 2013. С. 205–212. 2. Шпичак О.М. Обґрунтування ціни на екологічно “чисту” продукцію. <i>Економічний довідник аграрника</i> / за ред. Ю.А. Лузана, П.Г. Саблука. Київ: Преса України. 2003. С. 309–310.
Матеріали конференцій (тези, доповіді)	1. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених: тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137. 2. Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. Органічне виробництво і продовольча безпека: зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир: Полісся, 2014. С. 103–108.
Стаття періодичного видання	1. Бубіна А.І. Деякі проблеми правового регулювання відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки. <i>Актуальні проблеми держави і права</i> . 2008. Вип. 38. С. 180–184. 2. Яцків Я.С., Маліцький Б.А., Бублик С.Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i> . 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. doi: 10.15407/scin12.06.006. 3. Pechonchuk T.I., Kontseva V.V., Bezuglyi A.A. Improvement of the organizational and economic mechanism of financing in the road economy. <i>Journal of Advanced Research in Law and Economics</i> . 2019. Vol. 10, No. 4. P. 1110–1119.
ІНШІ ДОКУМЕНТИ	
Автореферати дисертацій	1. Бобул І.В. Жанрові форми та стильові конотації вокально-естрадного виконавства в музичній культурі України кінця ХХ – початку ХХІ століття: автореф. дис. канд. мистецтвозн.: 26.00.01. Київ, 2018. 16 с. 2. Решота В.В. Застосування джерел адміністративного права в судочинстві України: автореф. дис. д-ра юрид. наук: 12.00.07. Львів, 2019. 36 с.
Дисертації	1. Ківалова Т.С. Зобов'язання відшкодування шкоди за цивільним законодавством України: дис. ... докт. юрид. наук:

	<p>12.00.03 / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2008. 458 с.</p> <p>2. Орел М.Г. Теоретико-методологічні засади формування системи державного управління у сфері політичної безпеки: дис. ... докт. наук з держав. управл.: 25.00.01 / Міжрегіональна Академія Управління персоналом. Київ, 2019. 488 с.</p>
Законодавчі та нормативні документи	<p>1. Конституція України: офіц. текст від 28.05.1996. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text (дата звернення: 24.11.2022)</p> <p>2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони інтелектуальної власності: Закон України від 03.02.2004 р. № 1407-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1407-15#Text (дата звернення: 20.11.2022)</p> <p>3. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18(дата звернення: 15.11.2022).</p>
Електронні ресурси	<p>1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 15.11.2019).</p>

Навчально-методичне видання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до написання кваліфікаційної роботи
для здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти
спеціальності 242 «Туризм»
(ОПП «Туризм»)

Укладачі:

Маслиган О.О., Гоблик-Маркович Н.М.
Микуланинець С.І., Кампов Н.С.

Віддруковано у редакційно-видавничому відділі МДУ
89600 м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26
тел. 2-11-09

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру виконавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції*
Серія ДК № 6984 від 20.11.2019

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>